

Az erdei szalonka állományfelmérésének tapasztalatai --- 2009. december

A magyar vadászok előtt már ismert okok miatt, a 85/2008.(VII.5.) FVM- rendelet értelmében az erdei szalonka tavaszi vadászati idényét 2008. július 8-ai hatállyal törölték. Az erdei szalonka továbbra is a vadászható fajok között szerepel, azonban vadászati idény nélkül. A Madárvédelmi Irányelv kimondja ugyanis, hogy a vonuló fajok nem vadászhatók a szaporodási időszakukban, sem a fiókanevelési területükre történő visszatérésük során (7. cikk, 4. bek.). Van azonban lehetőség az irányelvtől való eltérésre akkor, ha nincs más kielégítő megoldás, és szigorúan szabályozott feltételek mellett, szelektív alapon, egyes madarak kisszámú, ésszerűen megindokolható hasznosítását engedélyezik (9.cikk, 1.bek.). A Madárvédelmi Irányelvtől való eltérés alapfeltétele az országos szalonkamonitoring-hálózat létrehozása és működtetése annak érdekében, hogy becslést adjunk a hazánkon átvonuló állomány nagyságára, illetve a természetes mortalitás mértékére vonatkozóan.

Az FVM Természeti Erőforrások Főosztályának közreműködésével az Országos Magyar Vadászkamara és az Országos Vadászati Védegylet felkérésére, a Szent István Egyetem Vadvilág Megőrzési Intézete kidolgozott egy, a hazánk területén átvonuló szalonkaállomány becslésére alkalmas módszert, illetve vállalta az országos monitoring során gyűjtött adatok feldolgozását és értékelését. Ilyen méretű országos monitoringhálózat létrehozása – tudomásunk szerint – még nemzetközi szinten is példa nélküli, ezért a program működtetése a kitaró terepi megfigyelések mellett komoly szervezést igényelt. A 2009-ben kiépített, a tavaszi vonulás alkalmával működtetett monitoringrendszer felépítése háromszintű.

Az első szinten a monitorozók az egyes megfigyelések adatait egységes adatlapokon rögzítették és továbbították a második szinten lévő vadgazdálkodási egységek képviselőinek. A harmadik szinten a megyei koordinátorok az adott heti megfigyelésre vonatkozó adatlapokat összegyűjtötték a vadgazdálkodási egységek képviselőitől és az adatokat rögzítették egy, a VMI által létrehozott és felügyelt internetes adatfeltöltő rendszeren keresztül egy webes adatbázisban. A tavaszi adatgyűjtés 2009. február 28-án kezdődött, és tíz héten keresztül, május 2-ig tartott. A tavaszi megfigyelésben Magyarország összes megyéjéből összesen 470 vadgazdálkodási egység vett részt, ebből Borsod megye 50 vadgazdálkodási egységgel, 91 megfigyelési ponttal. Ez a mintaszám lényegesen meghaladta a várakozásainkat és a feldolgozáshoz szükséges legalacsonyabb adatmennyiséget is. Mindez bizonyította, hogy a magyar vadászok a közös cél érdekében képesek elismerésre méltó munkát végezni. A heti megfigyelések összesített értékei, a megyei bontásban a táblázat tartalmazza.

A vonulás dinamikájának bemutatásához minden megfigyelési időpontra kiszámítottuk az egyes megyékben az átlagos állománysűrűséget, mely az egy óra alatt észlelt madarak egy hektárra vetített átlagos sűrűségét mutatja. Ezen adatok időbeli ábrázolása rajzolta ki a vonulás dinamikáját, illetve intenzitását. Feltűnő volt Pest megye központi szerepe. Ez abból adódik, hogy a régió két feltételezett vonulási irány metszéspontjában van. Mind a Nyugat-Dunántúl felől érkező, mind a Dél-Alföld felől érkező vonuló állomány érinti Pest megyét, vagy itt lép ki az országból.

A monitoring első tavaszának értékelése során számos olyan kérdés (szervezési és módszertani kérdés egyaránt) merült fel, amelyeket a jövőre nézve finomítani kell azért, hogy a program minél inkább alkalmas legyen a kitűzött célok megvalósítására. Néhány megyében már az első időpontban (február 28.) is történtek észlelések, ezért ha a vonulás kezdeti állapotáról a jövőben pontosabb képet akarunk kapni, akkor a program jövőbeni folytatásakor az első megfigyeléseket korábbi időpontokban is el kell végezni. Pontosítani kellett a

belátható terület nagyságát és a megfigyelés idejét is. Itt a hangsúly a biztos észlelésen kell legyen, tehát kisebb, de biztosan belátható területet, illetve rövidebb, a húzáshoz jobban alkalmazkodó időtartamot kellett meghatároznunk.

Nagyon fontos a megfigyelés folytatása ősszel-télen is a vadászható mennyiség megállapításához, a szaporodó állomány nagyságának megállapításához. Emellett segítheti a hazánk területén telelő vagy költő szalonkaállomány feltérképezését.

Ez az őszi adatfelvételezés a korábbi tapasztalok felhasználásával szeptember 15-én megkezdődött. A nagyvadvaszok munkaigényére való tekintettel a monitoring napja szombatról keddre módosult. A legutolsó vizsgálati nap így december 1-jén volt. Ezen vizsgálati időszakról és eredményekről az adatok feldolgozását követően a jövő évben tudunk beszámolni.

A számos kételkedő hang és pesszimista, szkeptikus vélemény ellenére úgy tűnik, hogy meg lehet mozgatni a vadászokat, van olyan réteg a vadászok táborában, amely hadra fogható valamely konkrét vadászati ügyért! Bebizonyosodott, hogy a vadásztársadalom képes az összefogásra és egy ilyen nagyságrendű feladat elvégzésére. Köszönet illet mindenkit, aki tevékenyen vagy akár csak eszmei támogatóként is a szalonkamonitoring-program mellé állt!

Dr. Szemethy László, Schally Gergely
Bleier Norbert, Szemethy Dániel